

Een kunstwerk
van

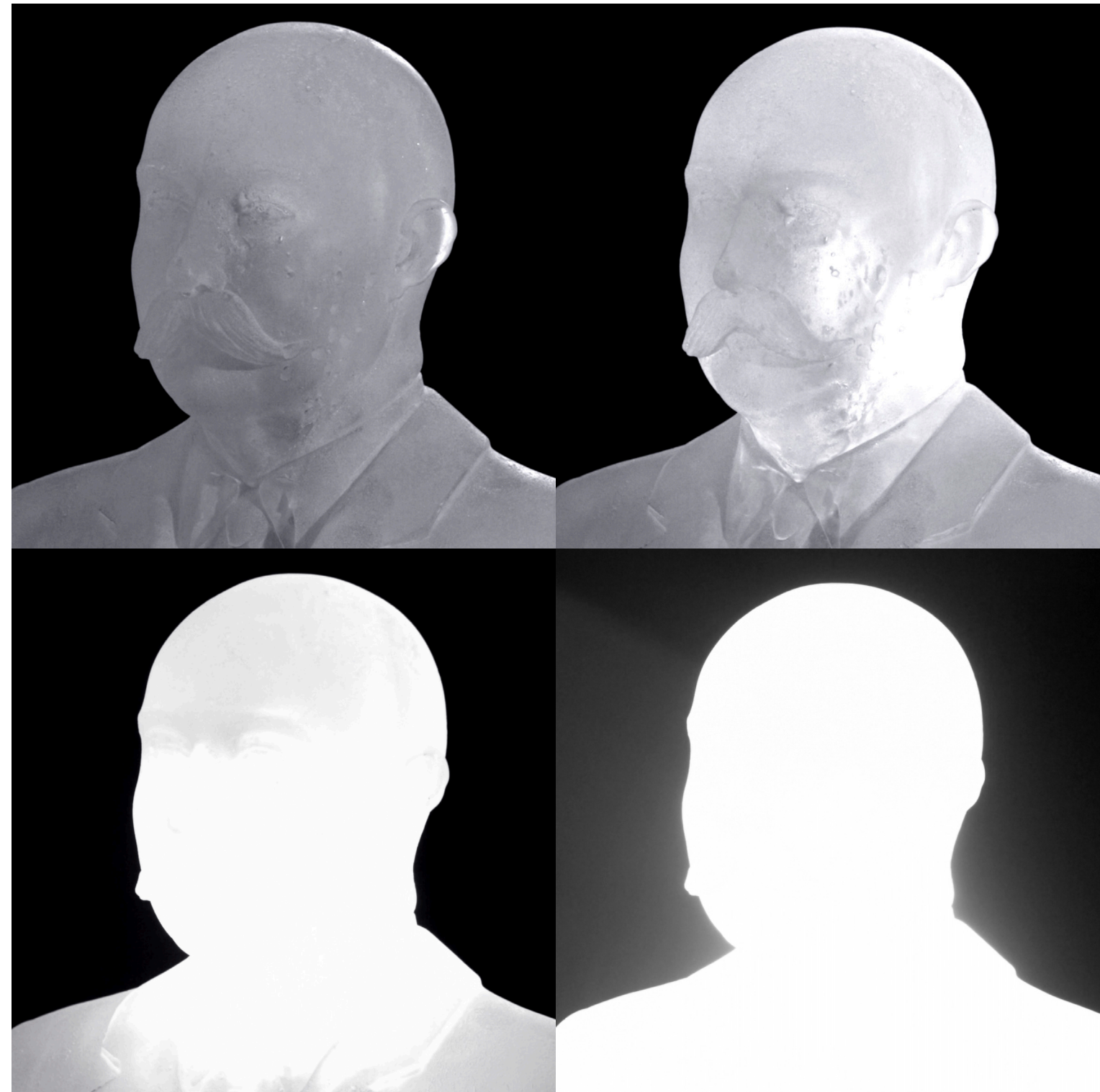
An artwork by

Patricia
Kaersenhout:
What a
Piece of Work
is Man

What a piece of work is man! how Noble in
Reason? how infinite in faculty? in form and moving
how expresse and admirable? in Action, how like an Angel?
in apprehension, how like a God?
The beauty of the world, the paragon of animals — and yet,
to me, what is this quintessence of dust? Men delights me not.

naar/after Hamlet, William Shakespeare

INTRODUCTIE

Any historical narrative is a particular bundle of silences. It is an exercise of power that make some narratives possible and silences others. In this fabricated narrative not all silences are equal. Our job as filmmakers, writers, historians, image makers is to deconstruct these silences.

Raoul Peck partially quoting Michael-Rolph Trouillot
in: *Exterminate all the Brutes* (2020)

Kunstenaar Patricia Kaersenhout schept met haar werk bewustzijn voor andere perspectieven op de geschiedenis. Ze toont de beladen keerzijden van de Nederlandse geschiedenis door ruimte te genereren voor stemmen en verhalen die lange tijd geen plek kregen in het dominante narratief. Zo ook in haar nieuwste werk *What a Piece of Work is Man* (2021) gepresenteerd in de schietbaan van Het HEM. De installatie maakt de explosiviteit van het Nederlandse koloniaal verleden invoelbaar, en benadrukt daarmee hoe belangrijk het is om verschillende perspectieven op de geschiedenis een plek te geven. Het Hembrugterrein, waar tot 2003 de wapenfabriek van de Nederlandse staat gevestigd was, roept veel tegenstrijdige sentimenten op, en speelt daarmee geen neutrale rol in het werk. Maar hoe schrijven we geschiedenis waarin ruimte is voor tweeledigheid en conflicterende perspectieven en ervaringen?

Tegenmonumenten

Sinds er in maart 2015 door een student in Kaapstad een emmer poep over een gedenkteken van de Britse diamantenmagnaat, imperialistisch politicus en wit suprematist Cecil Rhodes werd gegooid, zijn er over de hele wereld standbeelden van ridders en strijders uit koloniale oorlogen letterlijk van hun sokkel getrokken. De gewraakte monumenten zijn vaak zo'n honderd jaar oud en vormen stille doch dominante getuigen van een diepe ongelijkheid in de samenleving. Ze worden door veel mensen — afhankelijk van huidskleur en achtergrond — volstrekt over het hoofd gezien. Tegelijkertijd vertegenwoordigen ze voor anderen een dagelijks pijnpunt of provocatie. Op veel plekken in de wereld is het moment aangebroken om ook dat perspectief publiekelijk uit te dragen. Zo ook in Nederland, waar recentelijk de discussie oplaaide over de verwijdering van het standbeeld van koopman, generaal en koloniaal geweldpleger J.P. Coen in Hoorn. Het doel van deze vorm van iconoclasme (of beeldenstorm) is niet het 'wegpoetsen van de geschiedenis', zoals soms wordt beweerd, maar juist het tegenovergestelde: het herzien van de wijze waarop geschiedenis verteld wordt

Arnold Adriaan Buyskes (1771–1838) vertrok in 1816, na het einde van de Franse overheersing in Nederland, naar Indonesië om ook daar het Nederlandse gezag te herstellen. In 1817 zag hij kans zichzelf in de kijker te spelen met het hardhandig neerslaan van de Molukse opstand op het eiland Saparua onder leiding van verzetsstrijder Pattimura. In de hardvochtige strijd wisten de Molukkers behendig gebruik te maken van het terrein en voerden enkele succesvolle verrassingsaanvallen uit. De Nederlandse represailles bestonden uit economische oorlogvoering, waarbij de bevolking hard getroffen werd met het verbranden van dorpen, boomgaarden en gewassen. Deze systematische vernietiging blijft de komende honderd jaar een beproefde strijdmethode van de koloniale overheersers. Buyskes werd in 1865 geëerd met een schilderij, als onderdeel van een reeks van portretten van de gouverneurs-generaal van het voormalige Nederlands Oost-Indië. Dit schilderij bevindt zich in de collectie van het Rijksmuseum en diende als model voor het glazen borstbeeld dat Kaersenhout van deze generaal maakte.

Arnold Adriaan Buyskes (1771–1838) set out for Indonesia at the end of the French occupation of the Netherlands to restore Dutch rule overseas. In 1817 he took his chance and put himself on the map with the brutal suppression of the Moluccan uprising led by resistance fighter Pattimura on the island of Saparua. In this cold-blooded battle, the Moluccan people skilfully used the terrain to engage in various

en het aandacht genereren voor de onderbelichte, ongemakkelijke episodes van die geschiedenis.

Patricia Kaersenhout is onderdeel van die beweging. Met haar werk vertelt ze niet alleen een ander verhaal van de geschiedenis, ze verandert ook de vertelvorm. Curator Vivian Zihelr noemde haar werken 'symbolische tegenmonumenten', een omschrijving die bij *What A Piece of Work is Man* toepasselijker is dan ooit. De installatie met negen video's, een indringende geluidcompositie en ambachtelijke glassculpturen is bij de eerste kennismaking overrompelend, maar laat zich vervolgens minutieus ontleden in een gelaagd web van metaforen, kruiselingse referenties en tegenstellingen. Daarin toont Kaersenhout hoe vernietiging niet hetzelfde is als geweld, en hoe deze eigentijdse vorm van iconoclasme ons helpt te luisteren naar de stemmen die door het dominante narratief het zwijgen zijn opgelegd.

Generaal van Glas

De symboliek van die vernietiging is inherent aan het materiaal dat Kaersenhout voor dit werk aanwent: glas. Voor haar iconische werk *Guess Who's Coming to Dinner too* (2017–2019), werkte Kaersenhout samen met de op het Hembrugterrein gevestigde studio Vrij Glas, en raakte ze geïntrigeerd door het onpeilbare karakter van het materie. Glas zit vol tegenstrijdigheden. Enerzijds is het één van oudste ambachten die de mens ontwikkeld heeft, en tegelijkertijd is er tot op heden geen sluitende verklaring van wat glas precies is of hoe het atomisch in elkaar zit. Wetenschappers worden het er niet over eens of glas vloeibaar is en altijd in beweging, of gestold, stabiel en vast. Er bestaat geen overkoepelde theorie die de atomische orde van glas omschrijft, sterker nog, men gaat ervan uit dat glas ordeloos is. Achter de transparantie en helderheid gaat dus eigenlijk een materiaal schuil wat vooral heel ondoorzichtig, onpeilbaar en ongrijpbaar is.

Dat onpeilbare karakter van glas wordt nog eens versterkt door een tweede eigenschap, gerelateerd aan het glasblaasproces. Glas wordt vloeibaar bij een temperatuur van 1300 graden Celsius. Nadat het in de juiste vorm is gebracht moet het langzaam en gelijkmatig afkoelen in een speciale oven. Als dit traject prematuur onderbroken wordt en het glas te snel afkoelt zal het uiteenspatten. Hoe groot die explosie zal zijn en wanneer hij plaatsvindt weten we niet, enkel dat het vroeg of laat zal gebeuren. Deze onpeilbare explosiviteit, waarin een metafoor voor de omgang met geschiedenis te lezen is, inspireerde Kaersenhout om het experiment met de glasblazers op te zoeken, waarin ze het spanningsveld tussen iconoclasme, vernietiging en transformatie verkent.

Ze liet een serie glazen borstbeelden vervaardigen, van Nederlandse generaals en legeraanvoerders die een prominente rol speelden in de onderdrukking van

successful surprise attacks. The Dutch reprisal was economic warfare, hitting the population hard by burning villages, orchards and crops. This systematic destruction would continue over a century and become a tried and tested battle strategy employed by colonial oppressors throughout the area. A painting was made in Buyskes' honour in 1865 as part of a series of portraits of governor-generals of the former Dutch East-Indies. This painting is now part of the collection of the Rijksmuseum and served as a model for Kaersenhout's glass bust of the general.

Hendrik Merkus de Kock (1779–1845) werd in 1825 als commandant met een volmacht naar Midden-Java gezonden om daar de oorlog met opstandelingen onder leiding van Diepo Negoro neer te slaan. Na hevig verzet wist het Nederlands Koloniale leger (KNIL) in 1827 het gebied rond Kedoe van alle vijanden te zuiveren. De Javaanse opstandelingen werden de bergen in gejaagd waar vandaan ze guerrillaoorlog voerden, terwijl de bevolking veel te lijden had van hongersnood en epidemieën. De Java-oorlog duurde uiteindelijk zo'n vijf jaar en heeft vele levens gekost. Zo'n 15.000 koloniale militairen keerden niet meer terug naar huis, terwijl er aan de Javaanse kant vermoedelijk zo'n 200.000 slachtoffers vielen. Als eerbetoon aan zijn verrichtingen werd er op west-Sumatra een Nederlands fort naar de commandant vernoemd: Fort de Kock. De omliggende plaats kreeg dezelfde naam, maar werd in 1949 omgedoopt in Bukittinggi. Het fort is inmiddels vernietigd. Een

opstanden in de Nederlandse kolonies Suriname en Indonesië. We herkennen deze mannen omdat ze allemaal een monument kregen ter ere van hun heldendaden. Er zijn straten en gebouwen naar hen vernoemd, zowel in Nederland als in de voormalige koloniën. Minder bekend is dat ze ook allemaal het bevel hebben gevoerd over militaire acties waar duizenden mensen de dood vonden. Een nationale held voor de één, is een moordenaar voor de ander. Met de vervaardiging van de bustes brengt Kaersenhout deze mannen ironischerwijs opnieuw in herinnering, maar met hun vernietiging als doel.

Het Plofbos

Het Hembrugterrein, waar Kaersenhout de glazen borstbeelden liet vervaardigen, is als voormalig wapenfabriek letterlijk ontworpen om explosies op te kunnen vangen. Nadat de borstbeelden in glas gegoten zijn brengt Kaersenhout ze tot ontploffing in het Plofbos, 200 meter van Het HEM verwijderd. Dit bos — de naam zegt het al — is omwille van die exacte functie na de tweede wereldoorlog aangelegd. De bomen vormen een overkapping en schokdemper die de krachten van ontploffingen opvangen voor de Zaanse woonwijken die erachter liggen. Omdat het bos verder voor niemand toegankelijk was, konden planten en dieren er tussen de knallen door vrij te woekeren. Er ontstond een rijk en divers ecosysteem met als meest opvallende bewoner een rondtrekkende reigerkolonie die jaarlijks dit kleine stukje bebossing in groten getale opzochten. Ze lieten er sporen en zaden van Noord-Afrikaanse planten achter, die tussen hun klauwen en veren waren meegereisd. De exotische planten in deze dichtbegroeide oase boden ten opzichte van de buitenwereld zowel camouflage vóór en als bescherming tegen de kogels die hier onder de Nederlandse vlag werden ontwikkeld.

Kaersenhout leerde het Plofbos kennen door gesprekken met componist Nicolás Jaar die in 2019 samen met de door hem samengestelde Shock Forest Group in Het HEM resideerden. Net als Kaersenhout vroeg deze groep onderzoekers zich af hoe de geschiedenis van de wapenfabriek in Het HEM en haar omgeving resoneerde. Door goed te 'luisteren' naar de lokale ecologie ontwikkelden zij een kunstproject (met de titel Chapter 2WO) waarin niet de luide maar juist de stillere aspecten van de geschiedenis hoorbaar werden. De symboliek van het Plofbos (waarnaar de Shock Forest Group vernoemd is) vond direct inbedding in de artistieke wereld van Kaersenhout, voor wie de helende en beschermende werking van de natuur een terugkerend thema is.

Het bos is historisch gezien de plek waar mensen die door de burgerlijke samenleving worden verstoten hun toevlucht zoeken. Enerzijds staat het symbool

kleine plaquette herinnert vandaag de dag nog aan het bestaan ervan en de rol van zijn naamgever in koloniale oorlogen.

Hendrik Merkus de Kock (1779–1845) became commander of a military expedition to Central Java to end a local uprising led by Diepo Negoro. After a long period of resistance, the Dutch Colonial Army (known as KNIL) managed to cleanse the area around Kedoe from its enemies in 1827. The Javanese rebels were driven into the mountains, where they continued to wage their guerrilla warfare whilst the remaining local population suffered from hunger and epidemics. The Java war lasted for over five years, and many lives were lost; approximately 15.000 colonial soldiers would not return home, and an estimated 200.000 Javanese victims were killed. To honour de Kock's success, a fort on West-Sumatra was named after him. The surrounding area received the same name but was renamed Bukittinggi in 1949. The fort has long been destroyed; a small placate reminds us of its existence and its namesake's role in the colonial wars.

Andreas Victor Michiels (1797–1849) werd als opperbevelhebber van het Nederlands-Indische leger aangewezen voor de derde expeditie naar Bali. Na twee eerdere pogingen moest de eer van de koloniale macht tegen iedere prijs hersteld worden. Michiels rukte daarom uit met een troepenmacht die vele malen groter was dan voorheen. Na een tweetal onsuccesvolle onderhandelingsgesprekken

voor gevaar en intrige, een plek die onoverzichtelijk en onbeteugeld is. Maar daarin biedt het ook beschutting en vrijheid, holisme en magie. Het is ordeloos, en net als glas, ondoorzichtig en onvoorspelbaar. Deze metafoor van het bos kennen we uit hoofse romans uit de Middeleeuwen, uit de sonetten en toneelstukken van Shakespeare, maar ook uit Joseph Conrad's *Heart of Darkness* en de legendes van marrons die zichzelf van slavernij bevrijdden en in het Surinaamse oerwoud hun cultuur en levensstijl ontwikkelden.

Die notie van ondoorzichtbaarheid, de mogelijkheid je te verschuilen of ontransparant te zijn [ontleent aan de dichter en filosoof Édouard Glissant], en de waarde van chaos en ordeloosheid, zijn elementen die regelmatig terugkeren in het werk van Kaarsenhout. Ondoorzichtbaarheid gaat om het recht om een private binnenwereld te hebben en niet altijd begrepen te hoeven worden. Een recht dat de kolonisten en generaals tot slaaf gemaakten en contractarbeiders ontnamen omdat zij volledige transparantie afdwongen.

In *What A Piece of Work is Man* is de gecoördineerde explosie van de borstbeelden, symbool voor een vorm van persoonsverheerlijking uit een ander tijdperk, niet enkel een daad van vernietiging. De nauwkeurig gemonteerde video-opnames registreren ook de schoonheid van dit proces. Toeschouwers ervaren de beelden terwijl ze zijn omgeven door een ander bos, een sculpturaal woud van bladeren en bloemen gemaakt uit glas. De sculpturen zijn gemaakt naar voorbeeld van planten die te vinden zijn in het Surinaamse oerwoud waar marrons nog steeds leven. Deze planten (zoals Gomawiri en Pompoenbladeren) worden door de nazaten van tot slaaf gemaakten heilige en spirituele krachten toegedicht. Daarnaast zijn er bloemen van de Okra (wat 'ziel' betekent in Yoruba) te herkennen, een plant die zijn oorsprong kent in West-Afrika, maar waarvan de zaden door tot slaafgemaakte vrouwen naar Zuid-Amerika zijn gebracht, door ze in te vlechten in hun haar. De ambachtelijk gemaakte plantsculpturen verwijzen naar de kracht van onderdrukten en hun diepe verbondenheid met de natuur waarmee de klappen van geweld werden opgevangen.

Shakespeare

Het is opvallend dat Kaarsenhout in deze dekoloniale herziening van de Nederlandse geschiedenis een beroep doet op de woorden van William Shakespeare, die via de stem van muzikant Shishani Vranckx door de installatie echoën. Ze zijn afkomstig uit een monoloog die de door twijfel en depressie verlamde Hamlet aan zijn jeugdvrienden afsteekt, waarin hij een diep contrast schildert tussen de verheven virtuositeit waartoe de mens in staat zou zijn, en de volstreekte betekenisloosheid van de mens zoals hij die zelf ervaart; de 'quintessence of dust'. Hoewel

met de lokale radja (koninklijke heerser) besloot hij aan te vallen. Onder de Nederlanders vielen er 33 doden en 148 gewonden. De Balinezen verloor duizenden mensen. Nadat zijn troepen enkele weken later in Zuid-Bali het strategisch gelegen Kusamba veroverden en daarbij tal van heilige hindoe-tempels verwoestten, raakte Michiels bij een nachtelijke tegenaanval zelf zwaargewond en stierf. Na zijn dood werden er twee monumenten voor hem opgericht, één op Bali in Te Padang en één in een sjieke Europese buurt in Batavia (nu Jakarta). De status van die monumenten is vandaag de dag ongewis.

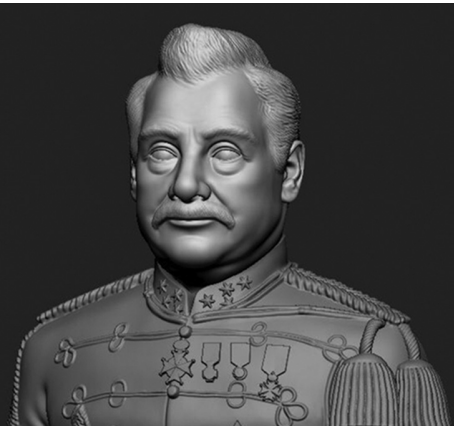
Andreas Victor Michiels (1797-1849) was appointed commander in chief of the Royal Netherlands Indies Army on its third expedition to Bali. After two previously unsuccessful attempts, it was now time to restore colonial power for good. Michiels set out with the largest legion to date. After two failed negotiation attempts with the local raja (royal ruler), he decided to attack. Thirty-three Dutch soldiers lost their lives, 148 were injured, whilst the Balinese lost thousands of people. After his troops conquered the strategically located Kusamba in South Bali and destroyed various holy Hindu temples in the process, Michiels was injured and died in a nightly counter-attack. After his death, two monuments were built in his honour; one in Te Padang, Bali and one in a lavish European neighbourhood in Batavia (now Jakarta). The current status of the monuments is unknown.

zowel Shakespeare als het karakter Hamlet geworteld zijn in de hoogtijdagen van de Britse koloniale macht en het West-Europese feodale stelsel van adellijke en koninklijke machten, is de vraag die de strofe opwerpt van universele en existentiële waarde: Durf de goedheid van de mens in twijfel te trekken en vragen te stellen.

Kaarsenhout groeide met de sonnetten en toneelstukken van Shakespeare op en toonde haar bewondering voor zijn prachtig taalgebruik al vaker in haar werk. Haar liefde voor Shakespeare werd echter op de proef gesteld toen ze zich besepte dat ook hij indirect medeplichtig was aan slavenhandel en een deel van zijn stukken als racistisch kunnen worden aangemerkt. Die desillusie had niet zozeer betrekking op het werk van Shakespeare zelf, maar vooral op de mate waarop haar eigen westerse cultuur, die autonomie hoog in het vaandel draagt, haar denken had beïnvloed en er blinde vlekken in had achtergelaten. Ze kwam tot de conclusie dat ook de woorden van Shakespeare een herziening mochten ondergaan, en zette ze met enkele subtiele wijzigingen respectvol naar haar hand. In het citaat dat ze in haar werk gebruikt vervangt ze het woord 'Man' met het gender-neutrale 'Men', waarna ze twee woorden omdraait: 'Men delight me not', in plaats van 'Man delights not me'. Maar de meest ingrijpende herziening van Shakespeares tekst volgt daarna. Daar waar Hamlet zijn monoloog nog met een tweetal zinnen vervolgt, laat Kaarsenhout een indringende stilte vallen.

Kunnen we de verwerping van koloniale monumenten waarnemen als een vorm van troost in combinatie met genoegdoening? Voor Kaarsenhout is de ontploffing van de standbeelden niet zozeer een poging om ze uit ons leven te verwijderen, maar een manier om ze open te breken, zodat de negatieve energie die erin besloten zit eruit kan vloeien. Met haar tegenmonument laat Kaarsenhout bovenal het proces van transformatie zien en biedt ruimte voor de helende werking die daarvan uit gaat.

door Rieke Vos

Jan van Swieten (1807-1888) nam aan talloze krijgsverrichtingen deel, waaronder de eerdergenoemde Java-oorlog en de derde Bali-expeditie. Op latere leeftijd stond hij als militair opperbevelhebber aan het begin van de langdurige Atjeh-oorlog. Nadat hij in 1874 voorbarig de overwinning had uitgeroepen, volgde een veroveringsstrijd die nog tot circa 1903 zou duren en waarbij naar schatting 60.000 Atjehers (10% van de bevolking) en 12.000 Nederlandse soldaten omkwamen.

Van Swieten was in zijn optreden gematigder en afwachtender dan zowel zijn voorgangers als zijn opvolgers, waarbij hij vaak poogde nauwe banden met inlandse hoofden aan te spannen. Hij zag zichzelf als aanhanger van het humaniteits-principe en associeerde zich met schrijver en criticaster Multatuli. Zijn uitspraken tegen het platbranden van kampongs en andere vormen van economische oorlogsvoering kwam hem op felle kritiek te staan. In het kader van het huidige onderzoek hebben we geen monumenten van Van Swieten gevonden.

Jan van Swieten (1807-1888) took part in numerous military operations, including the previously mentioned Java war and the third Bali expedition. Later on in his career, he was appointed military commander at the start of the long Atjeh-war. After he called a premature win in 1874, the actual battle continued until 1903, killing 60.000 Acehnese people (10% of the population) and 12.000 Dutch soldiers in the process. Van Swieten's performance was less aggressive and more retained than that of his predecessors and successors, and he often

Over Patricia Kaersenhout

Kunstenaar Patricia Kaersenhout (Den Helder, 1966) schept met haar werk bewustzijn voor perspectieven op de geschiedenis die lange tijd genegeerd zijn. Specifiek onderzoekt ze de Afrikaanse diaspora, de geschiedenis van slavernij en koloniale onderdrukking en de rol van vrouwen in het aanvechten van ongelijkheid en generen van verandering. Geschiedenis wordt geschreven door dominante stemmen in de samenleving, waardoor anderen zichzelf of hun voorouders niet altijd vertegenwoordigd zien. Kaersenhout toont ons de beladen keerzijden van de Nederlandse geschiedenis om zodoende ruimte te genereren voor andere stemmen en een meer gelaagde lezingen ervan.

Patricia Kaersenhout exposeert haar werk in musea, kunstinstellingen en culturele platforms over de hele wereld, waaronder recentelijk het Stedelijk Museum (2021), Centraal Museum (2021 en 2019), Manifesta 12 in Palermo (2018), Prospect 4 Biënnale van New Orleans (2017) en Dak'art Biënnale Senegal (2014). In 2021 werd haar iconische werk *Guess Who Is Coming to Dinner too* (2017–2019), eerder getoond bij WOW (2017) en De Appel (2019) gezamenlijk aangekocht door het Frans Halsmuseum, Van Abbemuseum, het Centraal Museum en het Stedelijk Museum, waarmee de plek van het werk in de artistieke canon werd bezegeld. Haar nieuwste werk *What a Piece of Work is Man* werd mede mogelijk gemaakt met een bijdrage van het Mondriaan Fonds is het kader van eigentijds gebruik van ambachten.

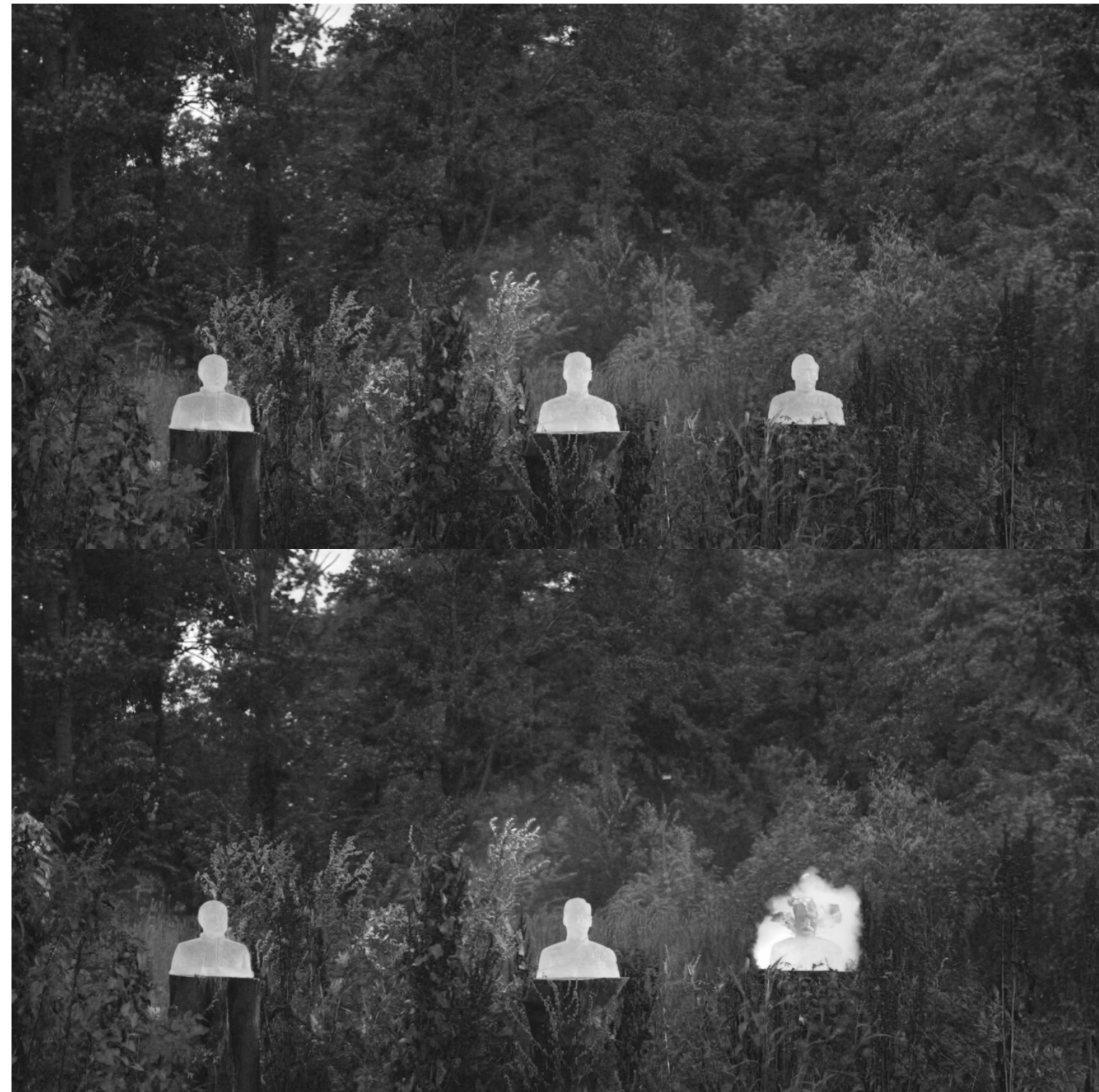
attempted to foster close connections with local chiefs. He considered himself an advocate for a humane approach and associated himself with writer and critic Multatuli. His comments against the burning of kampongs and other forms of economic warfare were met with fierce criticism. We did not find any monuments of Van Swieten in the context of our research.

Karel van der Heijden (1826–1900) wist in 1879 in de functie van gouverneur en militair bevelhebber na jarenlang verzet een Nederlandse overmacht in Atjeh in Nederlands-Indië te realiseren. Als 'tuchtiging' wegens het verzet werden in de jaren erop zo'n 450 kampongs in het gebied platgebrand en vele agrarische gebieden vernield. Van der Heijden's optreden kostten volgens zijn kritische tijdgenoot Jan van Swieten aan circa 30.000 Atjehers het leven.

Van der Heijden werd in 1905 geëerd met een monument in Arnhem, dat in de jaren '60 werd gesloopt. De weg waar zich dat monument bevond heet nog wel steeds Karel van der Heijdenweg, en is een zijstraat van de Van Heutszlaan. Sinds 1963 staat er in de tuin van Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum Bronbeek, een nieuw monument van Van der Heijden waarin het portret en de wapenplaquette uit het oude monument opnieuw werden verwerkt.

As governor and military commander, Karel van der Heijden (1826–1900) achieved force-majeure in Atjeh in the Dutch-Indies after years of ongoing resistance. As punishment for this

INTRODUCTION

Any historical narrative is a particular bundle of silences. It is an exercise of power that make some narratives possible and silences others. In this fabricated narrative not all silences are equal. Our job as filmmakers, writers, historians, image makers is to deconstruct these silences.

Raoul Peck partially quoting Michael-Rolph Trouillot
in: *Exterminate all the Brutes* (2020)

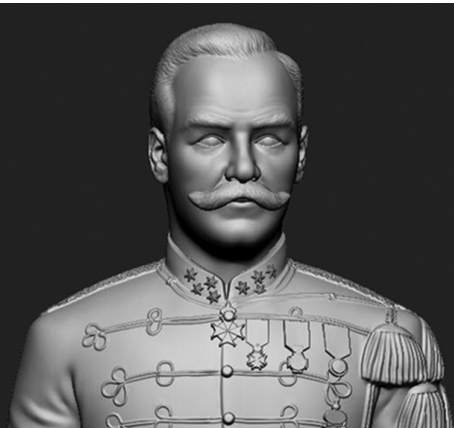
Artist Patricia Kaersenhout uses her work to raise awareness of diverging perspectives on the past. She exposes the charged side of Dutch history by making space for voices and stories that have been denied a place in the dominant, prevailing narrative for years. We see this in her latest work *What a Piece of Work is Man* (2021), presented on the former shooting range of Het HEM. The installation makes the explosiveness of the Dutch colonial past palpable and emphasises the importance of making space for varying perspectives on our past. The Hembrug site, the location of a munitions factory of the Dutch state active until 2003, brings forth a range of contesting sentiments and is by no means a neutral player in this work. But how do we write a history that leaves room for multiplicity and conflicting perspectives and experiences?

Counter monuments

What started in March 2015, when a student in Cape Town threw a bucket of faeces over a monument of British diamond mogul, imperialist politician, and White supremacist Cecil Rhodes, led to a worldwide domino effect as statues of colonial warlords toppled one after another. These haunted monuments are often about one hundred years old and operate as silent yet dominant witnesses of a deep inequality in society. Whilst they are largely being overlooked by most people — depending on skin colour and background, they can be a painful reminder and provocation for others. Throughout the world the moment has come to pronounce these perspectives to be more publicly. Including in the Netherlands, with a heated debate on removing the statue of merchant, general and colonial offender J.P. Coen in Hoorn. This type of iconoclasm does not aim to 'erase history,' as is often claimed; instead, it reviews how history is told and generates attention for the underrepresented and uncomfortable episodes of that history.

Patricia Kaersenhout is part of this movement. With her work, she doesn't just shed light on a different part of history; she also changes the way the story

resistance, 450 kampongs and agricultural land were burned down in the area in the years following. According to his critical contemporary Jan van Swieten, Van Der Heijden's performance cost 30.000 Acehnese people their lives. He was commemorated with a monument in Arnhem in 1905, which was removed in the '60s. The road leading to the monument is still named Karel van Der Heijdenweg, located on a sidestreet of the Van Heutszlaan. In 1963, a new statue was built in the Garden of the Royal Home for Former Soldiers at Museum Bronbeek; the original portrait and weapon-placket are reintegrated into this statue.

Jacobus Vetter (1837–1907) kreeg in 1894 het bevel over de legermacht die een expeditie uitvoerde om het strategische gelegen eiland Lombok te veroveren. Omdat de militair goed uitgeruste, slimme Balinezen veel tegenmacht gaven, wreekte het Nederlandsch-Indische leger zich door met steeds grotere manschappen en een overmacht aan industriële middelen terug te blijven slaan. Gaandeweg ging men het zowel in de kolonie als in Nederland steeds normaler vinden dat er bij inheemse vijanden duizenden slachtoffers te betreuren waren, terwijl het eigen leger nauwelijks verliezen leed. Bij een aanval in november 1894 waarover Vetter het bevel voerde, vielen er in één avond 66 doden aan de Nederlandse zijde tegenover circa 2.000 slachtoffers onder de Balinezen. Jacobus Vetter werd voor zijn verdiensten geëerd met de Generaal Vetterstraat in Amsterdam, die nog steeds die naam draagt.

is being told. Curator Vivian Zihlerl calls her work 'symbolic counter monuments', a description befitting *What A Piece of Work is Man* in particular. The installation consists of nine videos, a penetrating sound composition, and hand-crafted glass sculptures. It is overwhelming at its first encounter but allows for a close dissection of a layered web of metaphors, cross-references and contradictions. Within this, Kaersenhout demonstrates the differences between destruction and violence and how the current re-evaluation of monuments, a contemporary form of iconoclasm, can help us listen to voices that have been silenced by dominant narratives.

A glass general

The symbolism of this destruction is inherent to Kaersenhout's material of choice: glass. For her iconic piece *Guess Who's Coming to Dinner too* (2017–2019), Kaersenhout collaborated with Vrij Glas, a glass studio on the Hembrug site, and became fascinated by the unpredictable nature of the material. Glass contains an array of contradictions. It is one of the oldest human-developed crafts, yet we are still searching for a closing explanation of what glass is and how it is constructed on an anatomical level. Scientists cannot agree on whether glass is liquid and constantly moving, or solidified, stable and fixed. There is no overarching theory describing the anatomical order of glass. In fact, people have assumed that glass is orderless. Behind the transparency and clarity hides a material that is opaque, unpredictable and ungraspable.

This nature of glass can be observed in the glassblowing process too. Glass becomes liquid at a temperature of 1300 degrees Celsius. After it has been shaped into the proper form, it needs to cool down slowly and evenly in a special oven. If this trajectory is prematurely interrupted and the glass cools down too quickly, it will break into a thousand pieces. This erratic explosiveness, which lends itself as a metaphor for our relationship to history, inspired Kaersenhout to experiment with glass blowing to explore the tensions between iconoclasm, destruction and transformation.

She commissioned a series of busts of Dutch generals and army commanders who had a prominent role in the oppression of revolts in the Dutch colonies Surinam and Indonesia. We recognise these men from their monuments, constructed to honour their heroic acts. Streets and buildings were named after them, both in the Netherlands and in the former colonies. A lesser-known fact is that they all had command over military actions which killed thousands of people; a national hero for one is a murderer for the other. Kaersenhout brings these men back into our memories by making these busts, ironically, with their destruction as the final goal.

Jacobus Vetter (1837–1907) received command over an army in 1894 and set out to conquer the strategically positioned island Lombok. The Balinese population was well-equipped and offered strong resistance. In response, the Dutch military found its revenge by increasing the size of its artillery and the usage of a wealth of industrial machinery. Throughout the period of colonial reign, citizens both in the Netherlands and in the colonies would normalise the fact that thousands of local inhabitants lost their lives, whilst the military losses remained minimal. In November 1894, in an attack under Vetter's command, the Dutch military counted 66 losses, whilst 2.000 Balinese people were killed. Jacobus Vetter was honoured for his services with the naming of the Generaal Vetterstraat, which still exists in Amsterdam today.

George Henry Barnet Lyon (1849–1918) was lid van de Koloniale Staten en hoofdamtenaar in Suriname, waar hij in 1902 in de functie van agent-generaal verantwoordelijk was voor het beeindigen van de opstand van Hindoestaanse contractarbeiders tegen hun behandeling op plantage Mariënborg. Barnet Lyon gaf zijn bataljon persoonlijke toestemming om het vuur op de demonstranten te openen, waarbij er 24 doden en 32 gewonden vielen. De omgekomen slachtoffers werden in een massagraf gegooid en bedekt met ongebluste kalk waardoor ze niet meer gevonden zouden kunnen worden.

Het borstbeeld dat Kaersenhout maakte is gebaseerd op het beeld van Barnet Lyon dat in

Het Plofbos

The Hembrug site, where Kaersenhout had the busts made, still holds its qualities as a munition factory and is literally designed to handle explosions. After being cast into glass, Kaersenhout makes them explode in the so-called Plofbos (or Shock forest in English), at a 200-meter distance from Het HEM. This forest was planted to fulfil precisely this purpose. The trees offer coverage and absorb the power of the shocks for the neighbourhoods of Zaandam behind the terrain. Since the forest wasn't accessible to anyone, plants and animals could freely roam around amidst the bombs. This brought about a rich and diverse ecosystem, with, as its most remarkable inhabitant, a large heron colony that for many years paid yearly visits to this small patch of forestland. They would leave spores and seeds of North African plants that travelled with them in their feathers and between their claws during their time there. The exotic plants in this overgrown oasis offered a coverup for, and protection against the bombs and bullets developed here under the Dutch flag.

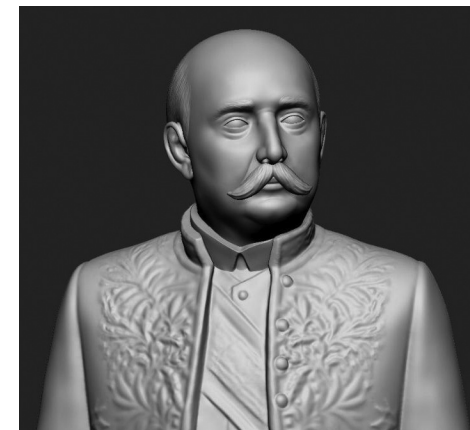
Kaersenhout learned about the Plofbos in conversations with composer Nicolás Jaar, who developed and brought together the Shock Forest Group as part of a residency at Het HEM in 2019. In the same vein as Kaersenhout, this group of researchers questioned how the history of the former munition factory still resonates within Het HEM and its environment. Through a practice of deep listening to the local ecology, they developed an art project (with the title Chapter 2WO) which made the more quiet parts of history audible. The symbolism of het Plofbos (after which the Shock Forest Group was named) was immediately embedded in Kaersenhout's artistic world, where nature's healing and protective powers are recurring themes.

Historically speaking, the forest is a place where people who are dismissed by civil society find their refuge. On the one hand, it represents danger and intrigue, a place that is impenetrable and unrestrained. But within this, it offers shelter and freedom, a space for holism and magic. Just like glass, forests are orderless, opaque and unpredictable. We have become familiar with these metaphors of the forest through Medieval Chivalric stories, through the sonnets and plays of Shakespeare, and Joseph Conrad's *Heart of Darkness*, but also through the legends of the Maroons, who freed themselves from slavery and developed a new culture and way of living in the Surinamese jungle.

The notion of opacity, the possibility to hide or be 'intransparent' (a term coined by the poet and philosopher Édouard Glissant), and the value of chaos; to be without order, are elements that often return in Kaersenhout's practice. Intransparency speaks to the right to have a private inner world, one which does

1908 in het centrum van Paramaribo werd opgericht. Vanwege de gewelddadige koloniale rol van generaal, werd het beeld in 2017 van die prominente plek verwijderd en overgebracht naar het Suriname Museum in Paramaribo, waar het sindsdien zonder sokkel en oorspronkelijke inscriptie in de tuin staat.

George Henry Barnet Lyon (1849–1918) was a member of the Colonial Council and head officer in Surinam, where he occupied the position of agent-general in 1902. In this role, he was responsible for ending the resistance of the Hindustani contract-labourers who stood up against their labour conditions on the plantation Mariënborg. Barnet Lyon gave the order to his battalion to open fire on the protesters, resulting in 24 deaths and 32 injuries. The murdered victims were thrown into a mass grave and covered with quicklime to ensure they would not be found again. The bust that Kaersenhout made is based on a statue by Barnet Lyon erected in the centre of Paramaribo in 1908. Due to the general's violent colonial past, the statue was removed from its prominent place in 2017. It now stands in the garden of the Surinamese Museum without a pedestal and its original inscription.

Jo van Heutsz (1851–1924) was vanaf 1898 als civiel en militair gouverneur van Atjeh in Nederlandse Indië verantwoordelijk voor de snelle bezetting van vele gebieden in Atjeh en gaf onder meer persoonlijk het bevel voor het hardhandig

not always need to be understood outside of yourself. This right was taken from enslaved peoples and contract labourers forced into full transparency by colonisers and generals.

In *What a Piece of Work is Man* the coordinated explosion of busts becomes a symbol for a form of personality-worshipping of a different era, not merely an act of destruction. The detailed montage of the video recordings registers the beauty of the process. Viewers experience the statues while surrounded by a different forest, a sculptural one with leaves and flowers made out of glass. The sculptures are made after the example of plants found in the Surinamese jungles where the Maroons still live. These plants (including Gomawiri and Pumpkin leaves) are attributed holy and spiritual powers by the descendants of enslaved peoples. In addition to these, you can recognise the flowers of the Okra (meaning 'soul' in Yoruba), a plant that finds its roots in West Africa, whose seeds travelled with enslaved women to South America by braiding them into their hair. The hand-made plant sculptures refer to the power of the oppressed and their deep connections with nature, with which they soften the blow of the violence they must endure.

Shakespeare

It is perhaps remarkable that Kaersenhout turns to the words of Shakespeare in an art work that aims to revision and decolonize Dutch history. The lyrics, that echo through the installation via the voice of musician Shishani Vranckx, originate in Hamlet. This monologue in which Hamlet speaks to his childhood friends, is quintessential of the characters state of doubt and depression. It sketches a deep contrast between a general belief in the virtuosity and capability of humans and the utter disregard and futility he himself feels towards 'Man', the 'quintessence of dust.' Both Shakespeare and the character of Hamlet are rooted in the heydays of British colonial power and the West-European feudal system of noble and royal powers. Yet, the issue this particular segment raises is one of universal and existential value: Dare to doubt the kindness of men and ask questions.

Kaersenhout was raised with Shakespeare's sonnets and plays and admired his magnificent language, which she also quoted in earlier works. Her love for Shakespeare was tested however, when she realised he was complicit in slave trade, and that some plays could be considered racist. Her disillusion was not so much targeted towards Shakespeare's work, but more towards the way her own western culture, and its emphasis on autonomy, had influenced her thinking and created blind spots. Instead of rejecting the work altogether, she concluded

neerslaan van een verzet waarbij ten minste 2.900 Atjehers de dood vonden, waaronder 1.150 vrouwen en kinderen. Na zijn tijd in Atjeh werd hij in 1904 gepromoveerd tot gouvernement-generaal Nederlands-Indië waar hij onder de verzamelnaam 'Pax Neerlandica' de verovering en pacificatie van Oost-Indië voltooide, mede door vele massadodigen van slecht bewapende tegenstanders.

Van de vele eretekens die voor Van Heutsz zowel in Nederland als in (het huidige) Indonesië werden opgericht, is het monument op de Apollolaan in Amsterdam het bekendst. Het werd in 1935 door koning Wilhelmina in aanwezigheid van prinses Juliana en de toenmalige minister-president onthuld. Na vele protesten, vernielingen en zelfs bomaanslagen gedurende de jaren '60, '70 en '80 kreeg het monument uiteindelijk in 2004 een definitieve naamsverandering, waarbij alle verwijzingen naar de generaal werden verwijderd.

Jo van Heutsz (1851–1924) worked as civil and military governor of Atjeh from 1898 in the Dutch Indies and was responsible for the immediate occupation of several areas in Atjeh. He gave personal orders for the brutal suppression of the resistance in which at least 2.900 Acehnese people met their end, amongst them 1.150 women and children. After his time in Atjeh, he was promoted to be governor-general of the Dutch-Indies in 1904, which operated under the collective name 'Pax Neerlandica'. He oversaw the conquering and pacification of the East Indies, which came about in part through various mass killings and poorly armed opponents. Many honorary monuments were created for Van Heutsz, both in the Netherlands and present-day Indonesia, yet the monument on the Apollolaan in Amsterdam is best known. Queen Wilhelmina revealed it, accompanied by princess Juliana and the then prime minister, in 1935. After protests, destruction attempts and bomb attacks in the '60s, '70s and '80s, the monument's name was permanently changed in 2004 to remove all references to the general.

that Shakespeare's words too were allowed to undergo some small revisions and made them her own with a few subtle changes. In the Hamlet's citation she changed the word 'man' with the gender-neutral 'men' and exchanged two words: 'Men delight me not,' instead of 'Man delights not me.' But the most drastic revision of Shakespeare's text follows after that. Whilst Hamlet continues his monologue with two more sentences, Kaersenhout instead offers a penetrating and lasting silence.

How can we consider these acts of re-evaluation or destruction of colonial monuments? Can we understand them as a form of comfort and reparation? For Kaersenhout, the explosion of the statues is not so much an attempt at erasing them from our lives but a way to break them open to release the negative energy inside of them. As a counter monument *What a Piece of Work is Man* puts the emphasis not on erasure but on the process of transformation and the healing powers embedded in that.

by Rieke Vos

Deze publicatie is ontwikkeld als onderdeel van de tentoonstelling *What A Piece Of Work Is Man* van Patricia Kaersenhout in Het HEM in Zaandam, van 17 september tot en met 31 oktober, 2021

This publication is developed as part of the exhibition *What A Piece Of Work Is Man* is exhibition by Patricia Kaersenhout at Het HEM in Zaandam, from September 17 untill October 31, 2021

Kunstenaar / Artist: Patricia Kaersenhout
Curator: Rieke Vos

Team publicatie / Team publication

Teksten / Texts: Rieke Vos
Redactie / Editor: Berber Meinderstma
Vertaling / Translations: Rosa Paardenkoper
Grafisch ontwerp / Graphic Design: Ronja Andersen, Mevis & van Deursen
Fotografie / Photography: Ravi Breukers
Schetsen / Sketches: Patricia Kaersenhout

Team Patricia Kaersenhout

Producent, camera, montage / Producer, director of photography, editor: Ravi Breukers
Supervisor management & finance: Willem Bontenbal
Financieel manager / Finance manager: Catharina Bontenbal
3D Designs & 3D prints: 3D Next Level
Productie glas sculpturen / Production of the glass sculptures: Vrij Glas
Glasblazers / Glassblowers: Katrin Maurer, Richard Price
Assistent glasblazer / Assistant glassblowers: Zep De Kwaastieniet, Gier Nustad, Marie De Bruyn, Michelle Veldman
Assistenten film productie / Film production assistants: Yannick Van De Graaf, Rik Kroef, Tomas Bertholet
Phantom Operator: Flip Bleekrode
1e camera-assistent / 1st Assistant Camera: Dennis Vlot
Gaffer: Ralph Schoonenboom
Best Boy: Huib Berkhoff
Elektricien / Electrician: Kenneth Van Bochove
Special effects / Pyrofoor: Paul Philipsen, Lucas Gerritzen

About Patricia Kaersenhout

With her work, artist Patricia Kaersenhout (Den Helder, 1966) creates awareness for historical perspectives that have long been ignored. Specifically, she explores the African diaspora, the history of slavery and colonial oppression, and the role of women in challenging inequality and generating development. History is written by dominant voices in society, therefore not everyone sees themselves or their ancestors represented. Kaersenhout shows us the discomfort of the flip sides of Dutch history to generate space for other voices.

Patricia Kaersenhout exhibits her work in museums, art institutions, and cultural platforms around the world, including most recently the Stedelijk Museum (2021), Centraal Museum (2021 and 2019), Manifesta 12 in Palermo (2018), Prospect 4 New Orleans Biennale (2017) and Dak'art Biennale Senegal (2014). In 2021, her iconic work *Guess Who Is Coming to Dinner Too* (2017–2019), previously shown at WOW (2017) and De Appel (2019), was jointly purchased by the Frans Hals museum, Van Abbemuseum, the Centraal Museum and the Stedelijk Museum, thus sealing the work's place in the artistic canon. Her latest work *What a Piece of Work is Man* was made possible with a contribution from the Mondriaan Fund in the context of the contemporary use of crafts.

Locatie manager/Location supervisor:
Jos Van Rijn
Kleurcorrectie/Grader: Matthias Stoopman
Muziek compositie/Music Composition:
Shishani Vranckx
Sound Design: Mark Oomen

Team Het HEM

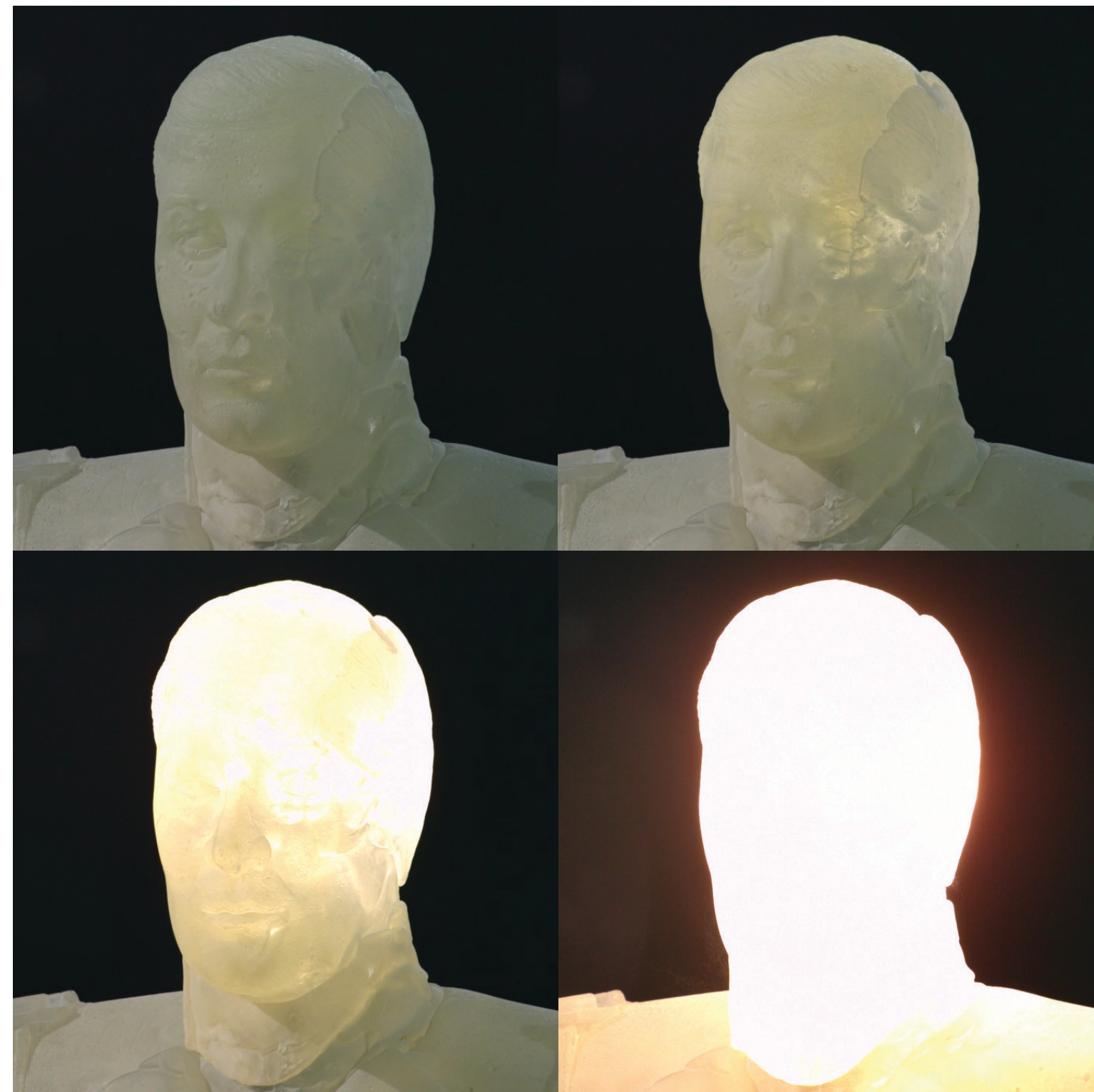
Directeur/Director: Kim Tuin
Projectleider/Project manager: Stefan Prokop
Communicatie/Communication: Charlene Austin,
Leonie Dijkstra, Monse Alvarado Alvarez
Financieel manager/Financial manager:
Sarah de Jonge
Technisch producent/Technical producer:
Sjoerd Tim (STIM)
Technisch producent AV/Technical producer AV:
Beamsystems
Adviseur light/Consultant light:
De Theatermachine

Met speciale dank aan/Special thanks to:
Shock Forrest Group, Wilfried Lentz Rotterdam

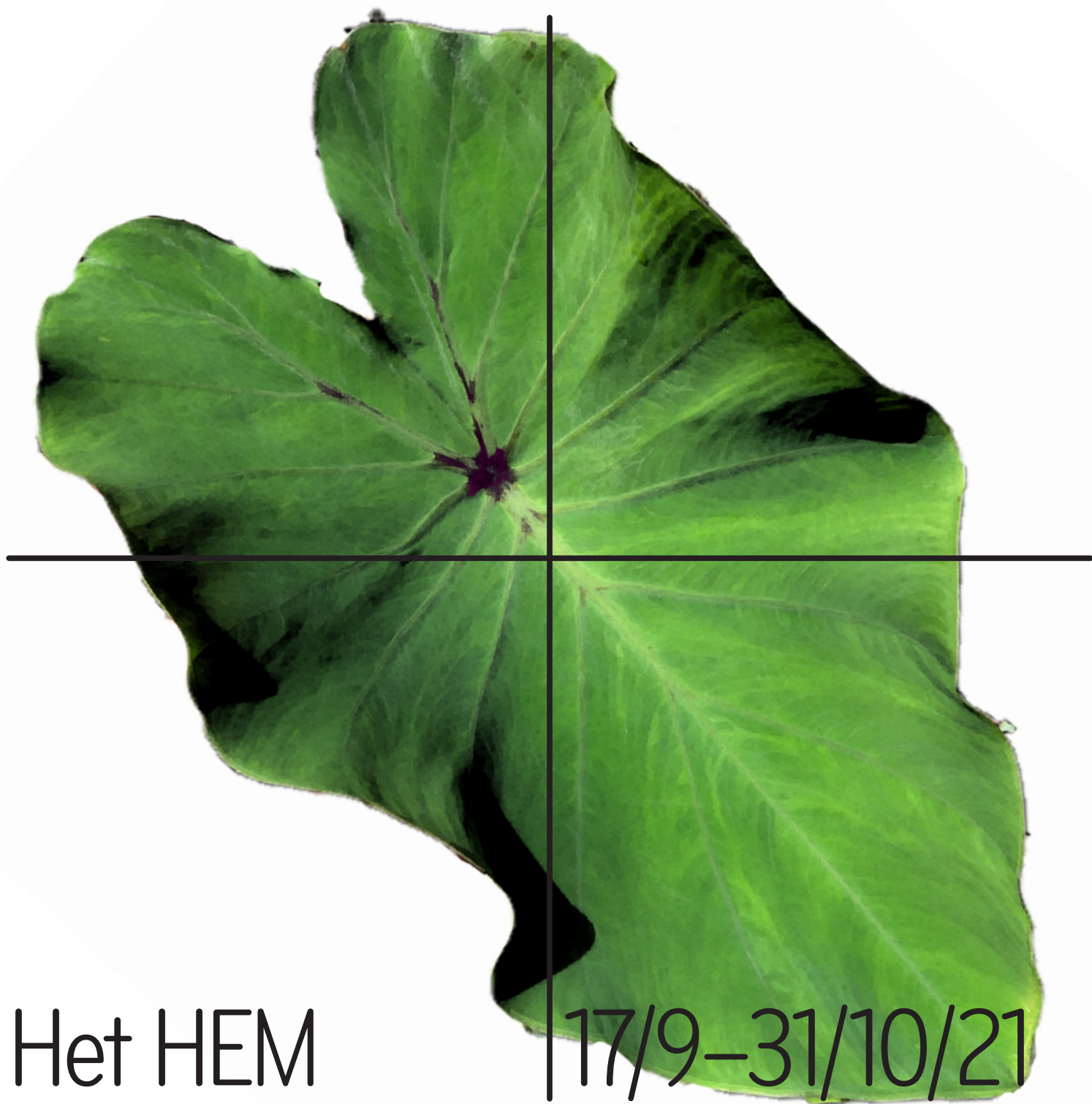
What a Piece of Work is Man is mede mogelijk gemaakt met ondersteuning van het Mondriaan Fonds

What a Piece of Work is Man was made possible with the generous contribution of the Mondriaan Fund

www.hethem.nl

Het HEM

| 17/9–31/10/21